

بروز تدریجی این تحولات، پیگیری رقابت با چین را ذیل سیاست «چرخش به شرق» جدی‌تر از گذشته مورد توجه دولتمردان امریکایی قرار داده است. سیاستی که بویژه اینک به جای تأکید بر یک رویکرد عمدتاً ژئوپلیتیک، رویکردی ژئواکونومیک محور در برابر پکن در پیش گرفته است و می‌کوشد در سیاست تعامل با این قدرت بزرگ آسیایی تجدید نظر کند

دیپلماتیک تهران و پکن در زمین مذاکرات رفع تحریم‌ها. امری که باز هم در همکاری‌های دو جانبه و چند جانبه امکان تکرار دارد. علاوه بر اینها نمونه‌های متفاوت دیگری از به چالش کشیده شدن نقش هژمونی امریکا در یک سال گذشته روی داده است که نشان از دور تند تحولات در دوران گذار دارد. ابتکار عمل ایران در مقابل فشار حداکثری و پوچ شدن گزینه‌های روی میز امریکا که دیگر در فشار و اجماع‌سازی علیه ایران شکست خورده، خود گویای واقعیات بسیاری است. در یکی از موارد ماه‌های اخیر و در جریان سفر «ناسی پلوسی»، رئیس مجلس نمایندگان امریکا به تایوان و اتفاقات پس از آن، از جمله تحریم او توسط پکن، اعلام پایان برخی همکاری‌های مشترک چین- امریکا و رزمایش گسترده‌وی سابقه چین در اطراف آب‌های تایوان نشان دیگری بر مخالفت‌های جهانی با قدرت نمایی امریکایی‌ها در ورای مرزهایشان است. همه این موارد است که رزمایش‌های نظامی دریایی چند سال اخیر میان چین، روسیه و ایران را معنایی تازه بخشیده و نوید مناسباتی جدید و پدیدار شدن نشانه‌های تزلزل در قدرت امریکا را می‌دهد. دستیابی به همکاری‌های راهبردی ۲۵ ساله میان ایران و چین نیز در راستای تقویت چنین عرصه‌ای از همکاری‌ها قابل ارزیابی است.

این چنین بود که نشریه امریکایی «واشنگتن فری‌پیکن» به نقل از «جوزف هومیر»، تحلیلگر امنیت ملی امریکا رزمایش‌های نظامی اخیر سه جانبه ایران، چین و روسیه را نمایش یک قدرت بزرگ چند جانبه توصیف کرد؛ نمایش و تحرکاتی که به اعتقاد این رسانه با عادی‌سازی ایالات متحده روبه‌رو شده و این کشور را در معرض خطر قرار می‌دهد.

مهم‌ترین اولویت امریکا

بروز تدریجی این تحولات، پیگیری رقابت با چین را ذیل سیاست «چرخش به شرق» جدی‌تر از گذشته مورد توجه دولتمردان امریکایی قرار داده است. سیاستی که بویژه اینک به جای تأکید بر یک رویکرد عمدتاً ژئوپلیتیک، رویکردی ژئواکونومیک محور در برابر پکن در پیش گرفته است و می‌کوشد در سیاست تعامل با این قدرت بزرگ آسیایی تجدید نظر کند. بنابراین چین را باید مهم‌ترین اولویت سیاست خارجی ایالات متحده در میان مدت و بلندمدت ارزیابی کرد؛ چه آنکه مهم‌ترین تهدید برای ایالات متحده از میان رفتن برتری این کشور در صحنه نظام بین‌الملل و ورود به دوره گذاری است که چین

بازیگر اصلی آن خواهد بود.

این چنین بود که «جو بایدن»، رئیس جمهور ایالات متحده در یکی از نخستین سخنرانی‌های خود که در کنگره انجام داد، صفحه‌ای از کتاب «ایزنهاور»، رئیس جمهوری سابق این کشور را بیرون کشید و مجموعه‌ای بلندپروازانه از برنامه‌های داخلی را با لزوم رقابت مؤثرتر با چین گره زد و همچنین یک برنامه زیرساختی برای حفظ موقعیت جهانی ایالات متحده به تصویر کشید؛ برنامه‌ای که ذیل نگرانی از تحولات سیال در مناسبات چین با دیگر کشورهای منطقه آسیا در کانون توجه استراتژیست‌های امریکایی قرار گرفته بود. چه این مناسبات زیر سایه افول هژمونیک ایالات متحده اقتصادات خاص خود را به صحنه بین‌الملل تحمیل می‌کرد؛ یعنی آغازگر دوره‌ای می‌شد که دیگر امریکا در مواجهه با موضوعات بین‌المللی مورد نظر خود باید همچون دیگر بازیگران برای خود تکلیف و حق تعریف کند در غیر این صورت با سطح جدیدی از مواجهه دیگر کشورها که مدت‌هاست به استقبال نظم چندی قطبی رفته‌اند و با یکجانبه‌گرایی این کشور مقابله می‌کنند، روبه‌رو می‌شود.

بازیگر متعادل

در این میان به نظر می‌رسد ایران در فرایند گذار از یک جهان تک قطبی به یک جهان چندقطبی، استراتژی اثرگذاری در پیش گرفته که این راهبرد را به نوعی در قالب یک بازیگر متعادل کننده به نمایش گذاشته است؛ نه به عنوان طرفی که می‌خواهد صرفاً سمت یک طرف خاصی از این منازعه قرار بگیرد. با وجود این از آنجایی که ایالات متحده در دوره کنونی یکی از فوری‌ترین تهدیدات پیش رو را ایران در نظر گرفته و به دنبال فروکاستن تمرکز واشنگتن درباره ایران بینجامد، می‌تواند در نهایت به خدمت منافع ملی کشور درآید. چنان که بحرانی شدن وضعیت منطقه خاورمیانه به دلیل منحرف شدن توجه امریکا از رقابت رو به افزایش آن با چین مورد استقبال مقام‌های این کشور قرار می‌گیرد، بنابراین تلاش برای مصون ماندن در دوره گذار از بحران و رقابت‌های فزاینده قطب‌های قدرت در جهان می‌تواند امکان بحران‌آفرینی بازیگران غربی علیه جمهوری اسلامی را محدود سازد. بی‌تردید در این مسیر سعی مقام‌های ایرانی بر تقویت پیوندهای سیاسی و اقتصادی با کشورهای آسیایی و غرب آسیا می‌تواند به پیوند سرنوشت ۲ منطقه غرب و شرق آسیا بینجامد و تحقق منافع کشور ذیل الگوی برد-برد را رقم بزند.